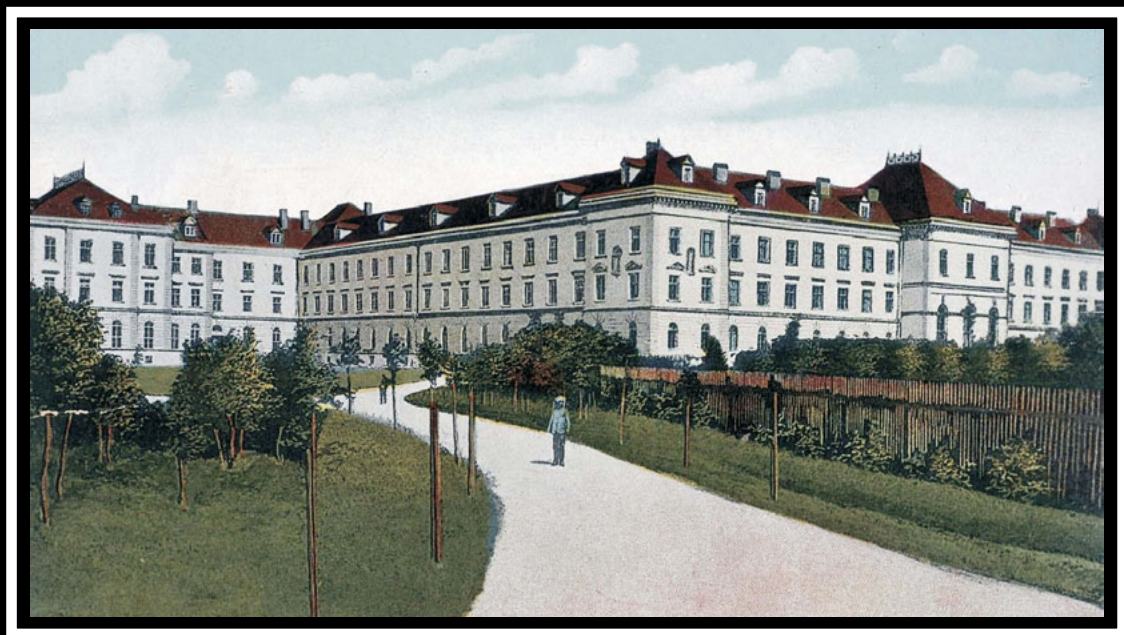

Aneta Borowik

Dzieje, architektura oraz twórcy Zakładu OO. Jezuitów w Chyrowie

Twórczość Antoniego Łuszczkiewicza oraz Edgara Kovátsa
na tle epoki

Dzieje, architektura oraz twórcy Zakładu OO. Jezuitów w Chyrowie

**Twórczość Antoniego Łuszczkiewicza oraz Edgara Kovátsa
na tle epoki**

*Książkę dedykuję pamięci moich Przodków:
Pradziadka Romana i Dziadka Tadeusza
Gluzińskich h. Korczak – Chyrowiaków*

NR 2977

Aneta Borowik

Dzieje, architektura oraz twórcy Zakładu OO. Jezuitów w Chyrowie

**Twórczość Antoniego Łuszczkiewicza oraz Edgara Kovátsa
na tle epoki**

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Katowice 2012

[Kup książkę](#)

Redaktor serii: Historia
Sylwester Fertacz

Recenzent
Krzysztof Stefański

Spis treści

Wstęp	9
Dzieje, organizacja i funkcjonowanie zakładu	15
Dzieje zakładu	16
Organizacja i funkcjonowanie zakładu	25
Szkoła	25
Konwikt	42
System pedagogiczny stosowany w zakładzie chyrowskim	46
Historia zespołu architektonicznego Zakładu OO. Jezuitów w Chyrowie	85
Opis	96
Architektura zakładu	96
Kaplica	98
Architektura	98
Dekoracja malarska wnętrza	100
Wyposażenie	101
Otoczenie zakładu	104
Twórcy architektury zakładu	134
Antoni Łuszczkiewicz	134
Realizacje i projekty	144
Edgar Kováts	172
Stanowisko estetyczne	179
Prace architektoniczne i dekoracyjne	189
Zakład Naukowo-Wychowawczy OO. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem jako dzieło architektoniczne	212

Zakończenie	227
Aneksy	229
Aneks I: <i>Ustawy i przepisy Zakładu Naukowo-Wychowawczego OO. Jezuitów pod wezwaniem św. Józefa w Chyrowie</i> . Chyrów 1905	229
Aneks II: <i>Raport Antoniego Łuszczkiewicza, stypendysty fundacji Joanny hr. Ledóchowskiej</i>	239
Aneks III: <i>Dokumenty związane z biblioteką Zakładu Naukowo-Wychowawczego OO. Jezuitów w Chyrowie</i>	244
Aneks IV: <i>Program zakładu naukowo-wychowawczego Towarzystwa Jezusowego w Chyrowie</i> . Chyrów 1886	253
Aneks V: <i>Wstęp do książki Edgara Kovátsa pt. Sposób zakonpański z 1899 r.</i>	256
Aneks VI: <i>Korespondencja Edgara Kovátsa dotycząca budowy kościoła Serca Pana Jezusa w Krakowie z lat 1906–1910</i> . . .	257
Bibliografia	261
Wykaz skrótów	271
Indeks osobowy	273
Wykaz ilustracji	285
Summary	291
Анотація	293

Pytanie, czym był Chyrów, wciąż czeka na swą szczegółową odpowiedź.

Z przemówienia Profesora L. Kalinowskiego z okazji poświęcenia tablicy pamiątkowej w setną rocznicę powstania gimnazjum i konwiktu OO. Jezuitów w Chyrowie (Kraków 1986)

Wstęp

Zakład naukowo-wychowawczy w Bąkowicach koło Chyrowa to swoisty fenomen skupiający w sobie wiele zagadnień. Jego pięćdziesięcioletnie istnienie należy rozpatrywać nie tylko na płaszczyźnie materialnej – chociaż ta dla historyka sztuki jest najbardziej interesująca. Podejmując próbę zmierzenia się z tego rodzaju obiektem, nie można pominąć w rozważaniach wielu aspektów wykraczających poza granicę wąsko pojętej historii sztuki, wkraczających na teren historii kultury, pedagogiki, a nawet teologii. Jednakże najbardziej pierwotną, przewodnią myślą tej pracy było hasło: „ocalić od zapomnienia” – nie fenomen Chyrowa jako takiego (albowiem w odczuciu autorki tekstu jest on ciągle żywy – choć coraz częściej w obliczu upływu czasu będzie trzeba o nim przypominać młodszymi pokoleniom), ale zaplecza materialnego, które uległo dewastacji i rozproszeniu. To aspekt inwentaryzacyjny tej pracy – odszukać, odkurzyć i opisać każdą, nawet najmniej wartościową rzecz, która należała do wyposażenia zakładu czy kaplicy, zrekonstruować na podstawie fotografii wygląd sal, kaplic, otoczenia budynku – choć w taki sposób przywrócić dawną świetność miejscu, które bezpowrotnie ją utraciło.

Drugi, nie mniej ważny, cel tej publikacji to prezentacja obiektu XIX-wiecznej architektury, która w ostatnim czasie stała się wdzięcznym przedmiotem badań dla wielu historyków sztuki. W przypadku zakładu chyrowskiego nie mamy do czynienia z dziełem, które łatwo poddaje się analizie formalno-genetycznej. Stykając się z obiektami XIX-wiecznej sztuki, w przypadku których tradycyjnie rozumiane kategorie estetyczne zawodzą, stajemy przed problemami szerszymi, dotyczącymi fenomenu XIX wieku jako takiego – jego sztuki, filozofii, oświaty, pedagogiki, życia duchowego, a nade wszystko wysuwającymi się w tym czasie na pierwszy plan problemami natury społeczno-ekonomicznej. Prezentacja placówek takich jak zakład chyrowski

ma również na celu skłonienie do innego spojrzenia na dzieła XIX-wiecznej sztuki, włączenie ich do świata wartości, wypełnienie pozornie pustej skorupy znaczeniem.

Szerokie spektrum poruszonych w niniejszej pracy zagadnień wymusił sam przedmiot badań, który – jak już wspomniano – jest swoistym fenomenem. Autorka musiała więc wkroczyć na tereny na ogół obce historykowi sztuki, jak pedagogika w ogóle, a pedagogika jezuicka w szczególności. Należało także – przynajmniej szkicowo – przedstawić system funkcjonowania zakładu i codzienne życie wychowanków. W ten sposób – pomimo braku ambicji wyczerpania tematu – uwaga, która w przypadku tradycyjnego ujęcia ogniskuje się na dziele sztuki, została rozproszona. Co więcej, obowiązek nakazywał szerszą prezentację sylwetek twórców architektury placówki – Antoniego Łuszczkiewicza i Edgara Kovátsa.

Literatura dotycząca zakładu naukowo-wychowawczego w Bąkowicach pod Chyrowem jest bardzo bogata. Dzieli się ona na dwie grupy: publikacje wydane w okresie jego istnienia i współczesne opracowania poruszające szczegółowe aspekty działalności konwiktów. Od 1894 r. drukowano roczne sprawozdania, w których obok rozpraw naukowych ojców zamieszczano statystykę zakładu. Jako szczególnie ważne należy uznać *Sprawozdanie...* z 1928 i *Sprawozdanie...* z 1911. Pierwsze z nich zawiera opracowanie ojca Józefa Sasa informujące o losach szkoły i konwiktów w ciągu 25 lat ich istnienia, natomiast drugie – omówienie dziejów zakładu w okresie 1918–1928¹. W *Sprawozdaniach* zrelacjonowano bardzo interesujące wydarzenia związane z I wojną światową oraz walkami polsko-ukraińskimi w okolicach Chyrowa². W 1893 r. powstało z inicjatywy ojca Czencza pisemko „Z Chyrowa” mające przede wszystkim na celu utrzymanie łączności pomiędzy dawnymi kolegami³. Na jego łamach ukazywały się, obok artykułów religijnych i relacji z wycieczek, listy oraz wiadomości o byłych konwiktach, pozycje omawiające historię i wygląd pomieszczeń zakładu; m.in. w latach 1893–1894 w częściach opublikowano artykuł pt. *Chyrów i Zakład Św. Józefa*⁴, a w 1907 r. zamiesz-

¹ J. SAS: *Konwikt chyrowski w latach 1886–1911*. W: *Sprawozdanie 1911*, s. 3–56; *Konwikt Chyrowski w ubiegłym 10-leciu*. W: *Sprawozdanie 1928*, s. 37–48.

² H. LIBIŃSKI: *Zakład chyrowski w pierwszym roku wojny światowej*. W: *XII/XIII Sprawozdania Zakładu Naukowo-Wychowawczego w Bąkowicach pod Chyrowem*. Chyrów 1916, s. 28–33; J. POPLATEK: *Dzieje kampanii polsko-ruskiej pod Chyrowem 1918–1919*. W: *XLIV Sprawozdania Zakładu Naukowo-Wychowawczego w Bąkowicach pod Chyrowem*. Chyrów 1939, s. 16–20.

³ „Z Chyrowa” 1893–1912.

⁴ *Chyrów i Zakład*.

czono tekst w skrótowny sposób prezentujący nową kaplicę oraz jej twórców⁵. W 1912 r. zmieniono tytuł periodyku na „Kwartalnik Chyrowski”⁶, natomiast od 1922 r. czasopismo zaczęło się ukazywać jako „Przegląd Chyrowski”⁷. W pierwszym tomie ogólnopolskiego pisma jezuickiego pt. „Nasze Wiadomości” wspomniany ojciec Józef Sas bardzo szczegółowo przedstawił dzieje zakładu, uwzględniając również historię budowy. W tekście zamieszczono ryciny z oryginalnymi planami Antoniego Łuszczkiewicza oraz ogólnym widokiem gmachu⁸. Oprócz czasopism zakład wydawał wiele pozycji, które upamiętniały obchody ważniejszych rocznic, m.in. *Pamiętnik Chyrowski* opublikowany w 1903 r. w Krakowie. Większej liczby informacji dostarcza *Pamiętnik jubileuszowy Konwiktu Chyrowskiego 1886–1911*, który zawiera, obok wstępu pióra ojca Koppensa, imienny spis profesorów, którzy pracowali w zakładzie, wykaz wychowanków oraz sprawozdanie z uroczystego zjazdu jubileuszowego – opracowanie J. Sasa pt. *Konwikt chyrowski w latach 1886–1911*⁹. Bardzo istotnym źródłem informacji jest wydana z okazji pięćdziesięciolecia zakładu *Księga pamiątkowa...* Zawiera ona szereg artykułów napisanych przez nauczycieli i wychowawców, dotyczących wielu aspektów działalności placówki, m.in. *Dzieje Konwiktu Chyrowskiego (1886–1936)*, opracowanie opisujące teatr szkolny ojca W. Chmury, artykuł pióra K. Krokoszyńskiego prezentujący podstawy pedagogiki stosowanej przez ojców oraz obszerną część dotyczącą poszczególnych pracowni, bibliotek, a także zbiorów naukowych. Poza tym *Księga pamiątkowa...* mieści omówienie organizacji uczniowskich i Związku Byłych Chyrowiaków, wraz ze statystykami wymieniającymi absolwentów oraz z bibliografią ich prac. W części końcowej zawarto spisy uczniów, którzy ukończyli szkołę chyrowską. Omawiana publikacja to również źródło bogatego materiału ilustracyjnego. Zaprezentowano w niej m.in. rzut poziomy obiektu po rozbudowie¹⁰. Stulecie powstania

⁵ *Nowa kaplica* 1907, s. 32–34.

⁶ „Kwartalnik Chyrowski” 1912–1922.

⁷ „Przegląd Chyrowski” 1922–1939.

⁸ Sas 1907.

⁹ *Pamiętnik jubileuszowy Konwiktu Chyrowskiego 1886–1911*. Przemyśl 1911.

¹⁰ W *Księdze pamiątkowej...* zamieszczono m.in. następujące artykuły: *Dzieje Konwiktu Chyrowskiego (1886–1936)* (s. 9–41), *Sztandar Konwiktowy* O. T. Bzowskiego (s. 43–47), *Wychowawcza praca Chyrowskiego Zakładu* O. K. Krokoszyńskiego (s. 54–95), *O chyrowskim teatrze szkolnym i muzyce* O. W. Chmury (s. 107–120), *Muzeum przyrodnicze* (s. 121–123), *Zbiory i pracownie fizyki i chemii* O. J. Dordy (s. 123–124), *Ogród szkolny* O. J. Kościsz (s. 125–127), *Pracownia geograficzna mgr. P. Kostankiewicza* (s. 127–128), *Pracownia zajęć praktycznych* prof. M. Rosolaka (s. 128–129), *Gabinet sali rysunkowej* O. Z. Zalewskiego (s. 129–130), *Biblioteki*

zakładu obchodzono uroczyscie w 1986 r. w Krakowie. Z tej okazji ukazał się zbiór tekstów pod redakcją księdza Ludwika Grzebieńia, zatytułowany *Chyrowiaczy*¹¹. Oprócz wspomnień wychowanków szkoły w Chyrowie ojciec Bronisław Bębenek przedstawił skrótowo zarysowane dzieje zakładu. Natomiast na rok przed obchodami jubileuszu pięćdziesięciolecia zakładu wydano broszurę, która pomimo niewielkich rozmiarów stanowi kompleksowe omówienie części internatowej kompleksu. Książeczka napisana przez jednego z nauczycieli, organizatora Związku Byłych Chyrowiaków Teofila Bzowskiego nosi tytuł *Konwikt Chyrowski*¹². Współcześnie zakład chyrowski stał się przedmiotem zainteresowania wielu historyków oświaty omawiających mniej lub bardziej szeroko sprawy związane z nauką i wychowaniem młodzieży. Do tej grupy opracowań można zaliczyć artykuł T. Włodarczyka pt. *Szkoły prowadzone przez zakony męskie w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem szkoły chyrowskiej (1918–1939)*, zamieszczony w „Studiach z Dziejów Kościoła Katolickiego”¹³, oraz Ewy Kuli i Marzeny Pękowskiej *Gimnazjum chyrowskie i jego wychowankowie* w serii prezentującej dziedzictwo Galicji¹⁴. Również Bogdan Augustyn, opierając się przede wszystkim na sprawozdaniach zakładu i *Księdze pamiątkowej...*, zaprezentował dzieje konwiktu w jednym z zeszytów czasopisma „Bieszczad”¹⁵. Krótkie omówienie szkoły i konwiktu zostało zamieszczone w wydanej w 1996 r. *Encyklopedii wiedzy o Jezuitach...*, gdzie obok zdjęć prezentujących widok ogólny zakładu i wnętrza kaplicy autor hasła podał obszerną bibliografię¹⁶. W 1998 r. ukazało się opracowanie autorki niniejszych słów. Dotyczy ono przede wszystkim substancji materialnej zakładu i zawiera, oprócz historii, szczegółowego opisu oraz zarysu problematyki artystycznej, bogaty materiał ilustracyjny zaczerpnięty głównie z Archiwum Prowincji Małopolskiej Towarzystwa Jezusowego w Kra-

O. K. Konopki (s. 131–134), *Zbiór numizmatyczny. Zbiory sfragistyczne. Muzealia*. O. J. Poplatka (s. 135–142), *M. Sodalicja konwikтова i Koło Skargowskie* (s. 143–146), *Chyrowiaczy i ich związek* (s. 147–148), *Związek Byłych Chyrowiaków (1911–1936)* (s. 164–179) oraz *Bibliografia Chyrowiaków* (s. 180–185). *Księga pamiątkowa* 1936.

¹¹ *Chyrowiaczy* 1990.

¹² Bzowski 1935.

¹³ T. WŁODARCZYK: *Szkoły prowadzone przez zakony męskie w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem szkoły chyrowskiej (1918–1939)*. „Studia z Dziejów Kościoła Katolickiego” 1967, nr 8, s. 157–189.

¹⁴ Kula, Pękowska 1995, s. 199–209.

¹⁵ Augustyn 1997, s. 69–110.

¹⁶ *Encyklopedia jezuicka* 1996.

kowie¹⁷. Współcześnie tylko Maciej Gutowski w książce dotyczącej architektury szkół średnich w Polsce w okresie zaborów w skróty sposób omówił historię budowy i kształt architektoniczny obiektu¹⁸.

Istotnym źródłem wykorzystanym w niniejszej pracy były bogate zbiory Archiwum Prowincji Małopolskiej Towarzystwa Jezusowego w Krakowie (numery i tytuły rękopisów, z których skorzystano, zamieszczono w bibliografii). W tym miejscu autorka serdecznie dziękuje „dobremu duchowi zbiorów”, opiekunowi archiwum, Panu Juliuszowi Melanowskiemu, którego życzliwość i pomoc towarzyszyły jej podczas zbierania materiałów.

Niniejsza książka jest uaktualnioną wersją pracy magisterskiej, napisanej w Instytucie Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie pod kierunkiem prof. dr. hab. Jacka Purchli i obronionej w 1998 r. Autorka pragnie wyrazić wdzięczność za pomoc oraz cenne uwagi Promotorowi oraz prof. dr. hab. Piotrowi Krasnemu i prof. dr. hab. Wojciechowi Bałusowi.

Od tamtego czasu na temat samego konwiktu w Chyrowie ukazała się wydana w 1998 r. książka księdza Jana Niemca pt. *Zakład Naukowo-Wychowawczy Ojców Jezuitów w Chyrowie 1886–1939*. Autor omówił w niej – na ponad siedemdziesięciu stronach – powstanie oraz działalność zakładu w latach 1886–1939, jednak zagadnienia związane z architekturą potraktował marginalnie. Głównym polem jego zainteresowań była prezentacja życia wychowanków i nauczycieli, kwestie wychowawcze oraz pedagogiczne. Odrębny rozdział poświęcił prezentacji sylwetek wybitnych Chyrowiaków¹⁹. W 2004 r. ukazało się opracowanie na temat biblioteki zakładu w Chyrowie autorstwa Henryki Kramarz²⁰. W ostatnich latach twórczością Edgara Kovátsa zajął się Tomasz Szybisty. Opublikował na jego temat dwa artykuły w języku polskim. Poruszył w nich kwestie „sposobu zakopiańskiego” oraz neobarokowego kierunku w *oeuvre* architekta. Pierwszy, pt. „Sposób zakopiański” i jego twórca

¹⁷ A. GLUZIŃSKA (BOROWIK): *Zakład wychowawczy OO. Jezuitów i kaplica pw. św. Józefa w Chyrowie*. Kraków 1998, s. 41–55. „Kościoły i Klasztory Rzymskokatolickie Dawnego Województwa Ruskiego”. T. 1. Cz. 5. Red. nauk. J.K. OSTROWSKI.

¹⁸ M. GUTOWSKI: *Architektura szkół średnich w Polsce w okresie zaborów*. Białystok 1991.

¹⁹ Niemiec 1998.

²⁰ H. KRAMARZ: *Urządzenie i organizacja Biblioteki Zakładu Naukowo-Wychowawczego oo. Jezuitów w Bąkowicach koło Chyrowa (1886–1939)*. W: *Librorum Amatori. Księga pamiątkowa ofiarowana ks. Czesławowi Michalunio SJ na 50-lecie ofiarnej pracy w Bibliotece Filozoficznej Towarzystwa Jezusowego w Krakowie*. Kraków 2004, s. 177–192.

Edgar Kováts (1849–1912), ukazał się w „Roczniku Podhalańskim” w 2007 r., natomiast drugi, zatytułowany *Wokół baroku. Kilka uwag o działalności Edgara Kovátsa (1849–1912) na polu architektury*, w pracy zbiorowej *Barok i barokizacja. Materiały sesji Oddziału Krakowskiego Stowarzyszenia Historyków Sztuki. Kraków 3–4 XII 2004*²¹. Autorka niniejszej książki opublikowała dwa artykuły na temat twórców oprawy architektonicznej zakładu w Chyrowie. Pierwszy z nich: *Dwaj zapomniani architekci Antoni Łuszczkiewicz i Edgar Kováts. Twórcy oprawy architektonicznej Zakładu Naukowo-Wychowawczego w Chyrowie*, ukazał się w 2001 r. w „Przeglądzie Wschodnim”. Drugi, pt. *Antoni Łuszczkiewicz – casus architekta doby historyzmu*, zawarto w „Tekach Krakowskich” z 2009 r.²²

²¹ T. SZYBISTY: „Sposób zakopiański” i jego twórca *Edgar Kováts (1849–1912)*. „Rocznik Podhalański” 2007, T. 10, nr 28, s. 55–104; IDEM: *Wokół baroku. Kilka uwag o działalności Edgara Kovátsa (1849–1912) na polu architektury*. W: *Barok i barokizacja. Materiały sesji Oddziału Krakowskiego Stowarzyszenia Historyków Sztuki. Kraków 3–4 XII 2004*. Red. K. BRZEZINA, J. WOLAŃSKA. Kraków 2007, s. 311–324.

²² A. GLUZIŃSKA (BOROWIK): *Dwaj zapomniani architekci Antoni Łuszczkiewicz i Edgar Kováts. Twórcy oprawy architektonicznej Zakładu Naukowo-Wychowawczego w Chyrowie*. „Przegląd Wschodni” 2001, z. 4, s. 1327–1353; A. BOROWIK: *Antoni Łuszczkiewicz – casus architekta doby historyzmu*. W: „Teki Krakowskie”. T. 16. Red. S. KOŁODZIEJSKI, R. MARCINEK, Z. MYCZKOWSKI. Kraków 2009, s. 65–75.

Wykaz skrótów

- ABM – Archiwum Budownictwa Miejskiego w Krakowie
APBK – Archiwum Prowincji Bernardyńskiej w Krakowie
APK – Archiwum Państwowe w Krakowie
APMTJK – Archiwum Prowincji Małopolskiej Towarzystwa Jezusowego w Krakowie
Archiwum UJ – Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie
Augustyn 1997 – B. AUGUSTYN: *Dzieje konwiktu OO. Jezuitów w Chyrowie*. „Bieszczad. Rocznik Towarzystwa Opieki nad Zabytkami. Oddział w Michniowcu” 1997, s. 69–110
Bębenek 1990 – B. BĘBENEK: *Gimnazjum i konwikt*. W: *Chyrowiaczy*. Red. L. GRZEBIEŃ. Kraków 1990, s. 9–15
Białkiewicz 1994 – Z.J. BIAŁKIEWICZ: *Przemiany architektury krakowskiej w połowie XIX wieku*. Kraków 1994. „Politechnika Krakowska”, seria „Architektura”, 176
Bzowski 1935 – T. BZOWSKI: *Konwikt Chyrowski*. Chyrów 1935
Chyrowiaczy 1990 – *Chyrowiaczy*. Red. L. GRZEBIEŃ SJ. Kraków 1990
Chyrów i Zakład – *Chyrów i Zakład Św. Józefa*. „Z Chyrowa” 1893, s. 12–16; 1894, s. 74–80
Encyklopedia jezuicka 1996 – *Encyklopedia wiedzy o Jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564–1995*. Oprac. L. GRZEBIEŃ. Kraków 1996
Grzebień 1993 – L. GRZEBIEŃ SJ: *Słownik jezuitów polskich 1564–1990*. T. 1–12. Kraków 1993 [maszynopis przechowywany w APMTJK]
Kontkowski 1985 – L.J. KONTKOWSKI SJ: *Jezuicki kościół Serca Jezusa w Krakowie*. „Nasza Przyszłość” 1985, T. 64, s. 113–165
Kontkowski 1994 – L.J. KONTKOWSKI SJ: *Jezuicki kościół Serca Jezusa w Krakowie*. Kraków 1994
Krupiński 1996 – W. KRUPIŃSKI SJ: *Jan Galicz SJ. Pedagog jezuicki XIX wieku*. Kraków 1996
Księga pamiątkowa 1936 – *Księga pamiątkowa 50-lecia Konwiktu i Gimnazjum OO. Jezuitów w Chyrowie 1886–1936*. Kraków 1936

- Kula, Pękowska 1995 – E. KULA, M. PEKOWSKA: *Gimnazjum chyrowskie i jego wychowankowie*. W: „Galicja i Jej Dziedzictwo”. T. 3: *Nauka i oświata*. Red. A. MEISSNER, J. WYROZUMSKI. Rzeszów 1995, s. 199–209
- Lewicki 1989 – K. LEWICKI: *Chyrowskie popioły*. Wrocław 1989
- Łoza 1954 – S. ŁOZA: *Architekci i budowniczowie w Polsce*. Warszawa 1954
- Mallgrave 1996 – H.F. MALLGRAVE: *Gottfried Semper. Architect of Nineteenth Century*. New Haven–London 1996
- Niemiec 1998 – J. NIEMIEC: *Zakład Naukowo-Wychowawczy Ojców Jezuitów w Chyrowie 1886–1939*. Rzeszów–Kraków 1998
- Nowa kaplica 1907 – S. I B.S.: *Nowa kaplica konwiktowa*. „Z Chyrowa” 1907, s. 32–34
- Pamiętnik Chyrowski 1903 – *Pamiętnik Chyrowski*. Kraków 1903
- Paszenda 1995 – J. PASZENDA SJ: *Jezuickie budynki szkolne w dawnej Polsce*. W: *Jezuicka ars educandi. Prace ofiarowane Księdzu Profesorowi Ludwikowi Piechnikowi SJ*. Kraków 1995
- Purchla 1990 – J. PURCHLA: *Jak powstał nowoczesny Kraków*. Kraków 1990
- Sas 1907 – J. SAS: *Początki chyrowskiego kolegium*. „Nasze Wiadomości” 1907, nr 2, s. 221–238; nr 3, s. 343–352
- Sprawozdanie 1911 – *XVIII Sprawozdanie Zakładu Naukowo-Wychowawczego OO. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem*. Przemyśl 1911
- Sprawozdanie 1928 – *XXXIV Sprawozdanie dyrekcji Zakładu Naukowo-Wychowawczego w Chyrowie za rok szkolny 1927/1928*. Chyrów 1928
- Ustawy 1911 – *Ustawy i przepisy Zakładu Naukowo-Wychowawczego OO. Jezuitów pod wezw. św. Józefa w Chyrowie*. Chyrów 1911
- Zgórniak 1987 – M. ZGÓRNIAK: *Wokół neorenesansu w architekturze XIX wieku. Podstawy teoretyczne i realizacje*. W: „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”. *Prace z historii sztuki*, z. 18. Kraków 1987

Indeks osobowy*

A

Abraham Roman 59
Aksentowicz Filip 57
Albrecht, arcyksiążę 218
Aleksander 175
Alfons Rodriguez, św. 23
Alojzy, św. 23
Alphonsus 245, 249
Altmann Sebastian 224
Ambrosius 245, 250
Amerbach Johann 245, 250
Anczyc Władysław 58
Anderledi Antoni 8
Andrzej, św. 200
Antoni, św. 189, 202
Antonowa O.A. 284
Arnold Christoph 139
Atterländer Pinkus 150, 151
Augustyn Bogdan 12, 15, 18–22,
24, 39, 94, 262
Aureli Cesare 19, 93, 101, 128, 278
Ausobsky Józef 45
Avigliani 245, 250

B

Bachmiński Aleksander 190
Bacon Francis 56
Bacon Roger 245, 250
Badeni 147

Baik Ł.H. 53, 262
Bałus Wojciech 13, 183, 262
Bapst Piotr 27
Barabasz Stanisław 190
Barański Paweł 138
Barącz Sadok 192, 262
Barbara, św. 134
Barlewicz 88
Baruch Gustaw 156
Baruch Maurycy 156
Bauer 104
Baumert Antonius 250
Baumgarten 247
Bąk Józef 45, 218, 220, 221, 262
Beck Piotr 153
Becker Felix 268
Bednarski Stanisław 48, 262
Beigert Jan 27
Bełtowska Katarzyna 190
Benedykt VIII 244
Benedykt XI 36
Bergmann Herman 159, 160
Bernacki Ludwik 59
Bernard z Clairvaux, św. 50, 245
Bernardyn Realino, św. (De Tri-
dentino de Monteferrato Ber-
nardinus) 245, 250
Bernini Lorenzo 187
Beym Ludwik 161, 162

* W wypadku niektórych osób występujących w książce i uwzględnionych w indeksie nie udało się ustalić ich imion lub nawet inicjałów.

Beyzym Jan 40, 102, 103, 129, 262, 266, 278
Bębenek Bronisław 12, 94, 262
Białkiewicz Zbigniew 134, 137–139, 142, 144, 145, 160, 262, 279
Białobrzeski Józef 87, 102, 161, 261
Bielowski August 247
Bienenberg Karl Josef von 244
Bieniewski Józef 83, 276
Bieńkowski Jerzy 83, 84, 276
Biernacki Nikodem 34, 102, 129, 278
Biriulow Jurij 196, 262
Birkenmajer Aleksander 59
Blajer Błażej 27, 28
Blondel Jacques-François 137
Błaszczuk Władysław 59
Błażej, św. 263
Bobola Andrzej, św. 23, 100
Boc Antoni 28
Bochnak Adam 187, 262
Botticher, właśc. Bötticher Karl 241
Böhm-Ermolli Eduard 21
Boisserée Sulpiz 139
Boniecki Adam 247
Boroń 45
Borowik Aneta 3, 13, 14, 263, 276–281
Borromini Francesco 187
Borsig 242
Bottoni 18
Boyle Robert 29
Bramante Donato 140
Braunseis Józef 224
Brix Emil 182
Brockhaus Friedrich Arnold 247
Bromilscy 102
Bromilska Helena 130, 279
Brusiłow Aleksiej 21
Brykowski Ryszard 194, 267
Brzega Wojciech 190, 191
Brzezina Katarzyna 14, 268
Bucmaniuk Julian 194
Burckhardt Jakob 173, 186
Burdziński Józef 44
Bury Józef 27

Buse 239
Buzalski Kazimierz 45
Bystrzonowski Wojciech 252
Bzowski Teofil 11, 12, 15–17, 22, 26–28, 34, 35, 39, 42, 44, 47, 54, 57, 59, 60, 87–90, 94, 98, 103, 104, 263

C

Calderon Pedro 58
Carnot Maurus 58
Chmielewski Marcei 87
Chmura Władysław 11, 56–58, 263
Chopin Fryderyk 57
Christjan Juliusz 27
Chryściński Seweryn 142
Chylewski 92
Cirek 83, 276
Cisek Stanisław 27, 94
Claravallensis Bernardus 250
Claudius 245, 250
Cosiński Juliusz 83, 84, 276
Crelle August Leopold 139
Cybulski Kazimierz 142
Czartoryska Marcelina 147
Czech Józef 149, 264
Czencz Władysław 10
Czepulis-Rastenis Ryszarda 41, 264
Czeżowski Romuald 27
Czołowski A. 263
Czynciel 159

D

D'Este 244
D'Este Ferdynand 37
Daczyński Stanisław 190
De Brahe-Schott Tycho 245, 250
De Furno Vitalis 245, 250
De Lyra Nicolaus 245, 250
Demetrykiewicz Włodzimierz 223
Dempp Karl Wilhelm 139
Derwojed Janusz 264
Długolecka Lidia 263
Długosz Jan 249
Dorda Jan 11, 27, 28, 30
Douliot Jean-Paul 139

Dunajewski Julian 136, 154
Dunin Ludwik 17, 42, 227
Durand Jean-Nicolas-Louis 137, 138
Dutka E.F. 156
Dydek Stanisław 89, 91, 92, 178
Dzieduszycki Paweł 27
Dzierżanowski 59
Dzikiewicz Władysław 27

E

Ebenberger Adam 60
Eco Umberto 181
Egelis 242
Egger Gerhard 263
Egidiusz, św. 199
Eisenmenger August 174
Eisler Rudolf 247
Ekielski Władysław 190, 197, 221, 222, 225, 263
Elżbieta, św. 150
Estreicher Karol 163, 247, 263, 279
Evert Ludwik Józef 247
Ezilly Adolf 176

F

Fagan Jakub Patryk 86, 87
Falenhok 83, 276
Fechter Michał 87, 214
Fertacz Sylwester 4
Fierek Felician 201
Fischer von Erlach Johann Bernhard 175, 187, 188
Fischer von Erlach Johann Emanuel 187
Flawiusz Józef 252
Florkiewicz Mieczysław 142
Fontaine Pierre 185
Fontana Jakub 44
Franciszek II 216
Franciszek, św. 189
Franciszek Józef 18, 149, 176
Franciszek Ksawery, św. 23, 91, 103
Fredro Aleksander 57
Frużyński Adam 83, 276

G

Gadomski Walery 93
Galicz Jan 46–48, 251, 263, 265
Galleth Józef 190, 191
Garlicki Marian 83, 276
Gay-Lussac Joseph-Louis 29
Gebauer Alexander 148
Georgeonowie 159
Gertler Władysław 83, 276
Gesner Conrad 245, 250
Gierdziejewski Kazimierz 136, 263
Gladbach Ernst 173
Gloger Zygmunt 247
Gluzińska (Borowik) Aneta 13, 14, 263, 278
Gluziński Roman 1, 84, 277
Gluziński Tadeusz 1, 83, 84, 276, 277
Głębocki Elizeusz 248
Głowacki Stanisław 60
Gmelin Johann Georg 245, 250
Godlewski Michał 172
Godlewski Stefan 218, 220, 263
Gogol Mikołaj 58
Gołba Józef 60
Gołębiowski Stanisław 138
Gorat 83, 276
Gorecki Józef 191
Götz-Okocimski Jan 215
Górecki K. 200
Grillparzer Franz 174
Grodzicki Roman 83, 276
Gromadzki Aleksander 30, 33
Grottger Artur 247
Gruber Gabriel 244
Gruszczyński Ignacy 29, 30
Grzebień Ludwik 12, 89, 90, 92, 262–264
Grzybowski E. 153
Grzymalski Wiesław 159, 160
Gutowski Maciej 13, 154, 162, 214, 223, 225, 264

H

Habeni (Habenicht) Franciszek Ksawery, ks. 87

Hackebeil Jan 153
Haduch Henryk 22, 94, 261
Hagen Heinrich von der 239
Hansen Teofil von 187, 215
Hasenauer Karl von 174, 176, 187, 188, 222
Hasmann Wiktor 83, 276
Hausmann G. 224
Haybäck Carl 199
Heigelin Karl 137
Heiserer Ferdinand 175, 176
Helcel Anna 221
Helcel Ludwik 221
Helclowie 222
Hellmer Hermann 93
Hendel Zygmunt 142, 193, 204, 205
Hennebique François 19
Henry Egidiusz 248
Henryk, opat (Abbate Henrico) 250
Herbart Johann Friedrich 53
Herbersteinowie 176
Hercok Ignacy 138
Herder 247
Hergenröther 247
Herrmann Wolfgang 264
Hervagius Ioannes 245
Hildebrandt Johann Lucas von 187
Hobot Leon 32
Hochstein Adolf 156
Hochstern Fabian 156
Hoffmann Georg Franz 245, 250
Hoffmann Teodor 152
Hofman 104
Holik Jan 28
Homanus 246, 251
Homer 248
Homola Irena 41, 264
Horbowski Adam 53, 264
Hortyński Feliks 28, 29
Horzak Alojzy 153
Hranatsch Ernest 144
Hrubant Jan 27, 28
Hrubant Józef 28
Hruby 92
Hübsch Heinrich 185

I

Ilg Albert 187
Ingarden Roman 178
Issakowicz Izaak Mikołaj 90

J

Jabłoński Błażej 27
Jabłoński Izidor 93
Jackowski Henryk 16–18, 20, 25, 27, 48, 60, 85–87, 91, 104, 216, 261, 264
Jakubiński Leon 35, 38
Jakubowski 190, 191
Jakubowski Maciej Leon 147, 148, 264
Jakubowski Stanisław 60
Jan III Sobieski 192, 224
Jan, św. 200
Jan Berchmans, św. 23
Jan Chrzyciel, św. 197
Jan Kanty, św. 23, 103
Jan Paweł II 40
Janiszewski Jan Chryzostom 153
Jankowski J. 161, 264, 269
Janowski Kajetan 87
Jaremicz G. 192, 264
Jaroszewski Tadeusz 154
Jarra 190, 191
Jarzębowski Jan 197, 198
Jaworzyński Sebastian 149
Jędrzejewicz Janusz 26, 27
Jordan Henryk 222
Józef II 216
Józef, św. 22–24, 91, 93, 94, 97, 101–103, 127, 130, 225, 278
Jubäuch D. 241
Juffe Wiktor 193
Jundziłł Stanisław Bonifacy 245, 250
Junosza-Stępowski Kazimierz 59
Jurajda Jan 190
Justynian Wielki 245, 250

K

Kaban Józef 142
Kalinowski 83, 276

- Kalinowski Lech 7, 59, 227
Kallay Franciszek 190
Kalman Michał 27
Karłowicz Jan 247
Karol VI 175
Karol, arcyksiążę 21
Kaszycki Tadeusz 142
Kazimierz, św. 19, 23, 92, 93, 101, 129, 278
Kelényi György 260
Kenarowa Halina 264
Keppler Elias 156
Kielbasa Jan 197, 264
Kielbasa Stanisław 197, 264
Kielbasa-Radecki Antoni 197, 264
Kinkel Gottfried 173
Kircher Atanazy 245, 250
Kirchmayer Jerzy 59
Kirschner Ferdinand 175
Kita Helena 221, 265
Klarysa, św. 189
Klein Franciszek 226, 265
Klenze Leo von 185
Klimpel Stanisław 24, 265
Kluk Krzysztof 245, 250
Knaus Konrad 142
Knippl Maciej 34
Knowiakowski 145
Kobak Jan 87
Kobyłecki Stanisław 30
Kochanowski Jan 36, 252
Köhler Jan 36
Kohlsdorfer Maksymilian 27, 34
Kołodziejski Stanisław 14, 263
König Karl 93, 188
Konopiński Józef 83, 276
Konopka Kazimierz 12, 27, 36, 38
Konopka Włodzimierz 27
Konstankiewicz Roman 30
Kontkowski Lech 33, 136, 149, 150, 178, 226, 265
Kopernik Mikołaj 190
Koppens Romuald 11, 27, 58, 59
Korduba 193
Kostankiewicz P. 11
Kościsz Józef 11, 27, 31
Kott Józef 156
Kováts Alma 172
Kováts Antoni 172
Kováts Edgar 1, 3, 5, 6, 10, 14, 19, 91–93, 97, 101, 110–118, 125, 128, 172–190, 192–194, 196, 197, 201–204, 206–211, 225, 226, 256, 257, 261, 263, 265, 266, 268, 277, 278, 280–284
Kováts Napoleon 172
Kozak Czesław 83, 276
Kozłowiecki Adam 59
Kozłowski Cyprian 192
Kozubowski Antoni 149
Krakowski Piotr 186, 188, 265
Kramarz Henryka 13, 265
Krasicki 104
Krasiński Zygmunt 228
Krasny Piotr 13, 192, 265
Kraszewski Ignacy 228
Krautler Esig 156
Krawczyński Wiesław 228
Krell Karl 245, 250
Kremer Karol 138
Krokoszyński Karol 11, 28, 37, 49–51, 54, 265
Kruk Stanisław 196
Krupiński Wiesław 47, 48, 265
Krupski Julian 22, 100
Kryński Adam 247
Krysa Jakub 27, 28
Krzysztofowicz Stanisław 172
Krzyżanowski, inż. 92
Krzyżanowski Andrzej 87, 88, 92, 102, 249, 261
Krzyżanowski Stanisław, architekt (?), przedsiębiorca budowlany 153
Krzyżanowski Stanisław, rektor 27
Księżarski Feliks 134–136, 138, 141, 144, 155–157, 159
Kuchar Jan Zbigniew 83, 84, 276
Kudelski Jan 19
Kugler Georg 176
Kula Ewa 12, 17, 40, 41, 265
Kumor Tomasz 36
Kurcz Jan 27, 32

Kurdzielowie 198
Kuznowicz Mieczysław 59
Kwiatkowski Eugeniusz 59, 103

L

La Franco 36, 244, 249
Lachman Adolf 28, 35
Landis 245
Lang Jan 83, 276
Larousse Pierre 247
Lasius Georg 173
Laskowski Andrzej 279
Lasocki Bronisław 263
Ledóchowska Joanna 6, 48, 134,
142, 143, 221, 239, 243, 262
Ledóchowski Włodzimierz 48
Lemaire 36
Leopold, arcyksiążę 20, 155
Lethaby William Richard 225
Levis Max 178
Lewicki Bolesław 219, 220, 265
Lewicki Jakub 19, 266
Lewicki Karol 95, 266
Lewiński 190
Lewiński Jan 19, 92
Libiński Herman 10, 20, 30, 34,
266
Linde Samuel Bogumił 247
Lisz Oswald 176
Longhay, właśc. Longhaye Georges
58
Lossius 245
Loyola Ignacy, św. 20, 23, 48, 91,
93, 102–104, 130, 264, 279
Lubaczewski Jan 96
Lübke Wilhelm 173
Lubomirska Eleonora 145
Lubomirski Aleksander 221, 222,
267
Ludwik, św. 147, 154, 264
Lützow Karl 176

Ł

Łaszczyk Łukasz 38, 192
Łaskiewicz Aleksy 248
Łaś 34

Łatkiewicz Stanisław 142
Łazarczyk Leon 30
Łazarz, św. 148, 149, 153
Łepkowski Józef 158, 160
Łoza Stanisław 135, 136, 162, 266
Łuczik Ałła 284
Łuczyński Edward 84, 276
Łuszczkiewicz Antoni 1, 3, 5, 6, 10,
11, 14, 18, 60, 87–90, 93,
107–110, 134, 135, 138, 139,
141–153, 155–158, 161–171,
189, 212–215, 221, 239, 263,
277, 279–284
Łuszczkiewicz Emilia (z Krzyża-
nowskich) 135
Łuszczkiewicz Marek 135
Łuszczkiewicz Michał, ojciec Anto-
niego Łuszczkiewicza 60, 136,
142
Łuszczkiewicz Michał, syn Anto-
niego Łuszczkiewicza 60, 135
Łuszczkiewicz Stanisław, brat An-
toniego Łuszczkiewicza 135
Łuszczkiewicz Stanisław Marian
Michał 135
Łuszczkiewicz Teresa 135
Łuszczkiewicz Władysław 143, 162,
266
Łuszczkiewicz Zofia (z Żelazow-
skich) 135, 145, 161

M

Machalski Maurycy 142
Machowski Józef 27
Maciulowski Julian 142
Maćkowski Michał 27, 33, 248
Magoński Daniel 204
Mahler Izydor 156
Majerski Ferdynand 97, 104
Majerski Stanisław 94
Majewski S. 249
Majewski Tomasz 138
Majorek Czesław 53, 264
Mako 245, 250
Mallgrave Harry 173, 185, 186,
188, 266

Mangold 245, 250
Manzini 93
Mańkowski Wacław 86
Marcinek Roman 14, 263
Marconi Leonard 93
Marczak Władysław 83, 276
Maria Teresa 175, 216
Martinez A. 174, 175, 178, 180, 266
Maszewski Tadeusz 248
Maszkowski Karol 22, 94, 100
Matejko Jan 247
Matejko Stefan 19, 93, 100
Maurin-Białostocka Jolanta 264
Mayer J. 139
Mączyński Franciszek 174–178, 182, 183, 205, 257, 258, 266
Mączyński Ryszard 44, 266
Meissner Andrzej 41, 53, 262, 264, 265, 268
Melanowski Juliusz 13
Mellin Ignacy 27
Mercator Gerard 246, 251
Metternich Klemens von 177
Metzner Łazarz 156
Meus Rajmund 17, 87, 88, 214, 266
Meyer Joseph 226, 247
Mężyk Jan 45
Miarczyński Ignacy 149, 153, 156
Michalunio Czesław 13, 265
Michał, św. 175
Michałowski Józef 86
Michałowski Roman 86
Mickiewicz Adam 57, 58, 93, 190, 228, 252
Miecherzyński Józef 142
Mieroszewski Jan Stanisław 162
Mikołaj, św. 251
Miszewski Tadeusz 34
Miskiewicz Ignacy 27
Miśtak Antoni 87
Mithobius 245
Mitschka Michał 83, 276
Mniszech Aleksander 86
Mollo Franciszek 59
Morawiec (Morawetz) Józef 89, 104, 276

Morawski Jan 83
Morawski Marian 16, 18, 47, 85, 87, 215
Morawski Seweryn 90
Mossakowska Wanda 144, 264
Mossoczy Stanisław 45
Mostowski Władysław 138
Mrowiński Walerian 87, 88
Muklanowicz Bronisław 149
Münnich Tadeusz 139, 141, 266
Myczkowski Zbigniew 14, 263
Myszkowski Ludwik 60
Myśliwiec Bogumiła 156

N

Nagórski Jan 83, 276
Nalborczyk Jan 190, 191
Navrátil Józef 34
Nemetschke Nina 176, 266
Neužil Franciszek 184
Newton Izaak 252
Niedźwiedzki Władysław 247
Niemiec Jan 13, 18, 20–22, 24, 30, 39, 266
Nikorowicz Józef 34
Normand Charles 139
Nowak Marian 83, 276
Nowicki Maksymilian 35
Nowobilski Józef 204, 266
Nowodworski Michał 247
Nuckowski Jan 22, 27, 35, 38

O

Obirek Stanisław 264
Obrapalski Franciszek 38
Ochęduszek Władysław 27
Odrzywolski Sławomir 160
Odrzywolski Zbigniew 142
Olesch Paweł 34, 37
Omiłanowska Małgorzata 150, 264
Onufry, św. 200
Opolski N. 83, 84, 276
Oppenheim Martin Wilhelm 186
Orda Napoleon 221
Orgelbrand Samuel 247
Orłowicz Mieczysław 59

Orontius, właśc. Oronteus Finaeus 245
Orsaczek Wincenty 32
Osiński Marian 201
Ostasz Lech 49, 266
Ostrowski Jan K. 13, 196, 263, 267, 276–279
Ostrowski Władysław 88, 89

P

Pająk Kazimierz 142
Pajgert Adam 43
Palladio Andrea 183, 186
Pape 156
Paszcenda Jerzy 215, 216, 266
Pauly August 247
Paweł, św. 101, 200
Pelczar Józef 19
Pelczar Marian 40, 266
Percier Charles 185
Perthuis de Laillevault Léon de 139
Pestel Iwan 248
Petrus Jerzy 194, 196, 197, 267
Petsche J. 147
Pękowska Marzena 12, 17, 40, 41, 265
Piątek Stanisław 27
Piątkiewicz Włodzimierz 34, 59
Piątkowicz Aleksander 20, 58
Piechnik Ludwik 266, 267
Piechucki Władysław 27
Pieczonka Wojciech 92, 101
Piekarski Kazimierz 59
Piepies-Poratyński Jan 196
Pietradur 175
Pietrzycki Ignacy 102
Piniński Leon 190
Pinkwart Maciej 263
Piotr, św. 101, 200
Płaza Józef 27
Pokutyński Filip 138, 148
Polityński Karol 196
Polzer Antoni 142
Poniatowski Michał 149
Poniatowski Stanisław August 217

Popiel Antoni 20, 93, 99, 278
Popiel Konstanty 86
Popiel Paweł 36, 244, 249
Popielowie 249
Poplatek Jan 10, 12, 21, 56, 267
Porée Charles 57
Potocki Oskar 190, 191
Potulicka Maria 145
Potulicki Ignacy 145
Powiednicki Leon 156
Pozzo Andrea 226
Prandtauer Jakob 217
Pruckner Hans 147
Pruszyński Ksawery 59
Pryliński Tomasz 144, 148, 221
Puluj Iwan 29
Purchla Jacek 13, 136, 198, 222, 224, 267
Pustet Friedrich 247
Puszkina Aleksander 252
Pydynkowska Emilia 190, 191

Q

Quies Ferdynand 27, 34

R

Radwański Feliks 137, 138, 141–143, 267
Radziejowski Stanisław 83, 276
Radzikowski 83, 276
Rajchelt 34
Rein Wilhelm 247
Rejduch-Samkowa Izabella 150, 264
Rejowicz Jarosław 162, 267
Reklewski Adam 83, 276
Ręgorowicz Ludwik 136, 267
Rheticus Georgius 250
Richter 144
Riper Andrzej 83, 276
Rogaliński 252
Roloff Ernst 247
Romberg Johann Andreas 139
Rondelet Jean-Baptiste 137
Rosinkiewicz Jerzy 60
Rosolak M. 11
Rössler Leopold 247

Rostafiński Jan Kazimierz 59
Rostworowski Jan 21, 27
Rothstein 23
Rousseau Jean-Jacques 32
Rozkowski T. 96
Rożek Michał 144, 267
Rudnicki Lis 28
Rudolf, arcyksiążę 145
Ruhmkorff Heinrich Daniel 29
Runda Zdenko 34
Rusinowicz Jan 267
Rychnowski Franciszek 90
Rydel Lucjan 58, 158
Ryłko Józef 103
Ryła Maksymilian 218
Rzeczyński Gabriel 246, 252
Rzewuscy 36, 244, 249

S

Sagadyn Bartłomiej 32, 88, 89, 91
Samek Jan 150, 264
Sangallo Antonio da 186
Sansovino Andrea 186
Sare Józef 156, 224
Sas Józef 10, 11, 27, 38, 85–87, 89, 90, 92, 212, 213, 267
Sas-Zubrzycki Jan 190, 201
Sawicki Józef 27, 29, 30
Schaitter Ignacy 34, 35
Schattauer 92
Scheiner Christoph 245, 250
Schell Wincenty 136, 147, 148
Scherr Johannes 173
Schiller Friedrich 58
Schinkel Karl Friedrich 147, 242
Schitder Montz 176
Schmack Adolf 156
Schmitt Joannes 246
Schott Kaspar 245, 250
Schraff Katarina 176
Schröger Efraim 217
Schroll Anton 176
Schwanz 241
Schwarz 239
Seip 93
Sembratowicz Sylwester 90
Semper Gottfried 172–174, 180, 183–188, 222, 262, 266
Setle Karol 160
Shaw Richard Norman 225
Siccardsburg August von 188
Siemieńscy-Lewiccy 19
Sienkiewicz Henryk 30, 57, 105, 228
Sieprawski Karol 27
Sikociński Franciszek 88
Sito Jakub 150, 264
Skarbek Stanisław 218, 262, 265, 269
Skarga Piotr 20, 34, 36, 57
Skibiński Stanisław 34
Skrowaczewski Tadeusz 83, 276
Słomka Ioannes 250
Słonkowski Jan 27
Słowacki Juliusz 33, 58, 228
Smarzły Franciszek 27
Smodlibowski Julian 27
Sochacki Tadeusz 83, 276
Sokalski Stanisław 60
Sokołowski Marian 158
Sokrates 146
Solecki Łukasz 90
Soler, właśc. Soller August 241
Solski Stanisław 245, 250, 251
Sopuch Reiner 160
Sore 241
Sosnowski Józef 92
Sosnowski Oskar 59, 268
Sroczyński Zdzisław 83, 276
Stacherski Antoni 138
Stadler Julius 173
Stadnicki Jerzy 43
Stafiej Wojciech 27, 145
Stamirski Henryk 197, 268
Stanisław Kostka, św. 23, 100
Stankiewicz Marian 83, 84, 276
Stark Marian 268
Starnawski Józef 43, 50
Stawicki Józef 91
Staworzewski 83, 276
Stec Franciszek 86
Stefan, ks. 205

Stefan Batory 16
Stefański Jerzy 58
Stefański Kazimierz 19, 27, 48, 105
Stefański Krzysztof 4, 59, 268
Stehlik Edward 156
Stępień Władysław 83, 84, 276
Stolper 103
Stopa Antoni 27
Stopka Jacek 27
Stróżecki Jan 142
Stryjeński Tadeusz 174, 221
Strzyżawieccy 36
Stüler August 198
Styka Adam 34, 59
Sudhoff Jan 83, 276
Sulimirski Filip 247
Szaniawski Józef Kalasanty 36, 247
Szczepański Aleksander 83, 84, 276
Szczepański Jerzy 154, 268
Szczepański Józef 36
Szekspir William 58
Szeptycki Jan 86
Szujski Józef 58
Szulak, właśc. Schulak Franciszek 35
Szybisty Tomasz 13, 189, 200, 268, 280
Szydłowski Kajetan 138
Szymanowski Wacław 33

Ś

Śliwa Leszek 41, 268
Śliwowski Michał 88
Ślusarczyk, właśc. Śłosarczyk Jan Chrzyciel 45
Świeykowski Emanuel 93, 135, 268
Świtkowski Mieczysław 142

T

Talowski Teodor 193
Tarnawski Franciszek 27
Tarnowscy 150, 279
Tepa Jerzy 83, 84, 276
Thieme Ulrich 268
Timofiewicz Marian 83, 276

Tłok Zbigniew 83, 276
Tomczak Kazimierz 59, 227
Tomniczak Wawrzyniec 27
Topolnicki Franciszek 86, 87
Toussaint Claude Jacques 139
Traber Zacharias 245, 250
Trembeccy 156
Trembecki Adam 156
Trickard Henri 58
Trubak Piotr 57, 59
Trybowski Ignacy 178, 268
Trzaska Władysław 247
Trzeciński Teofil 59
Turek Józef 268
Turka Józef 92

U

Unger Oskar 224

V

Valentius 245
Van der Nüll Eduard 188
Vignola Jacopo Barozzi da 33, 140
Virdung Johannes 245, 250

W

Wagner Adolf 19
Wagner Aleksander 142
Wagner Gottlieb 138
Wagner Otton 179, 181–183, 188
Waissenberger Robert 224, 268
Walcher Humbert 176
Walek Tomasz 38
Wall Tomasz 35
Wałęcki Ignacy 27
Waplewscy 36, 244, 249
Waszyca Arnold 27, 88
Wąs Stefan 142
Wąsowski Bartłomiej 266
Wczelak Franciszek 156
Wczelak Józef 156
Weber 156
Wierzyński Kazimierz 59
Wincenty à Paulo, św. 150
Winkelmann, właśc. Winckelmann Johann Joachim 247

Wissowa Georg 247
Witkiewicz Stanisław 177, 197, 247
Wiwulski Antoni 33, 34, 59, 268
Włodarczyk Tadeusz 12, 268
Wojciechowski Jarosław 59, 268
Wojszwiłło Jan 248
Wojtoń Władysław 59
Wojtych Zygmunt 32, 33, 248
Wolańska Joanna 14, 268
Wolff Johann Heinrich 185
Wolter Charlotte 176
Woroszyłow Kliment 94
Wróblewski Alfred 57
Wujek Jakub 36
Wyczawski Hieronim 204, 268
Wyczyński Kazimierz 152
Wyrozumski Jerzy 41, 262, 265
Wyspiański Stanisław 58

Z

Zabłocki 162
Zaborowski Edward 83, 276
Zachariewicz Alfred 92
Zachariewicz Julian 177

Zakrzewski Jan 88–90, 213
Zalewski Z. 11
Załęski Stanisław 89, 103, 153, 249, 252, 269
Zaremba Karol 142, 149, 221
Zarzycki Jan 59
Zarzycki Witold 83, 276
Zawadzki Stanisław 217
Zawiejski Jan 198, 224, 225, 267
Zawilski Marian 83, 276
Zebrzydowski Michał 203
Zeiss Carl 29
Zemlik Władysław 83, 276
Zgórniak Marek 138, 223, 269
Zieleniewski 92
Zwolińscy 92

Ż

Żebrowski Bohdan 83, 276
Żeleńscy 92, 100
Żeleńska-Chełkowska Anna 136, 269
Żeleński Stanisław Gabriel 19, 197
Żołądkiewicz Ignacy 87, 88
Żukotyński Włodzimierz 30, 35, 38

Wykaz ilustracji

1. Rzut ogólny. Źródło: „Z Chyrowa” 1903.
2. Widok zakładu od ogrodu. Pocztówka. Źródło: zbiory Biblioteki Narodowej, sygn. Poczt. 12669.
3. Widok z lotu ptaka. Pocztówka. Źródło: zbiory Biblioteki Narodowej, sygn. Poczt. 12660.
4. Balkon przy szpitalu. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 34.
5. Altana. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 32.
6. Boiska. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 24.
7. Gimnastyka uczniów. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 28.
8. Korty tenisowe. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 25.
9. Boisko. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 26.
10. Pływalnia na terenie zakładu. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 29.
11. Kapela Zakładu Jezuitów w Chyrowie. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 42.
12. Zwierzyńiec na terenie zakładu. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 41.
13. Korytarz główny. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 6.
14. Korytarz. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 7.
15. Korytarz. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 8.
16. Dawna jadalnia. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 37.
17. Jadalnia w kolegium zakładu. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 38.
18. Jadalnia w nowym skrzydle zakładu. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 17.
19. Sala popisowa. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 13.

20. Sala teatralna, początek XX w. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.
21. Wnętrze kaplicy domowej kolegium zakładu, początek XX w. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.
22. Ołtarz św. Józefa w starej kaplicy. Stan z 1903 r. Źródło: *Pamiętnik Chyrowski* 1903.
23. Wnętrze starej kaplicy, przed 1904 r. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.
24. Kuchnia. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 35.
25. Piekarnia. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 36.
26. Sypialnia. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 30.
27. Łazienki. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 39.
28. Gabinet fizyczny. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 18.
29. Sala do wykładów z fizyki. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 19.
30. Sala muzyczna. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 22.
31. Sala naukowa. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 14.
32. Sala naukowa. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 16.
33. Sala rekreacyjna. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 23.
34. Sala rysunkowa. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 21.
35. Sale do nauki indywidualnej. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 15.
36. Szpital w zakładzie. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 33.
37. Zbiory przyrodnicze. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 20.
38. Zdjęcie grupowe Chyrowiaków, ok. 1914 r. I rząd u góry, od lewej: x, Na-górski, J. Bienkowski, J. Bieniewski, Marczak, Z. Kuchar, Radziejowski, x, Z. Sroczyński, M. Nowak; II rząd od lewej: Grodzicki, Szczepański, Riper, Frużyński, Opolski, Radzikowski, Zbigniew Tłok, Zarzycki, Kozak, Cirek, Lang; III rząd od lewej: Skrowaczewski, Timofiewicz, Gorat, W. Stępień, Zawilski, Sudhoff, J. Tepa, M. Garlicki, Żebrowski, Mitschka, Staworzewski; siedzą od lewej: Zaborowski, Tadeusz Glużyński, M. Stankiewicz, Reklewski, W. Zemlik, Kalinowski, ojciec Konopiński, J. Cosiński, W. Gertler, Hasmann, Falenhok, Sochacki, Morawski (informacja pochodzi z opisu fotografii wykonanego przez Tadeusza Glużyńskiego). Źródło: zbiory A. Borowik.
39. Klub „footballowy” „Chyrowia I”, 1922 r. Na zdjęciu: E. Łuczyński, J. Tepa, N. Opolski, M. Stankiewicz, J. Cosiński, Szczepański, Tadeusz Glużyński, J. Bienkowski, W. Stępień, Z. Kuchar (informacja pochodzi

- z opisu fotografii wykonanego przez Tadeusza Gluzińskiego). Źródło: zbiory A. Borowik.
40. Jeden z Chyrowiaków – Roman Gluziński. Źródło: zbiory A. Borowik.
 41. Imaginacyjny widok zakładu z niewykonaną kaplicą na dziedzińcu. Źródło: „Z Chyrowa” 1905.
 42. Zakład Jezuitów w Chyrowie. Stan z 1890 r. Źródło: „Nasze Wiadomości” 1906–1909.
 43. Widok od północnego wschodu. Stan z 1889 r. Źródło: „Nasze Wiadomości” 1906–1909.
 44. Antoni Łuszczkiewicz, projekt parteru. Źródło: „Nasze Wiadomości” 1906–1909.
 45. Antoni Łuszczkiewicz, projekt pierwszego piętra. Źródło: „Nasze Wiadomości” 1906–1909.
 46. Antoni Łuszczkiewicz, projekt drugiego piętra. Źródło: „Nasze Wiadomości” 1906–1909.
 47. Antoni Łuszczkiewicz, projekt fasady i elewacji dziedzińca. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.
 48. Antoni Łuszczkiewicz, projekt elewacji ogrodowej i dziedzińca. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.
 49. Antoni Łuszczkiewicz, projekt elewacji kolegium i przekrój przez pawilony boczne. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.
 50. Edgar Kováts, projekt rozbudowy zakładu, 1904 r. Rzut pierwszego piętra nowego skrzydła i kaplicy. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.
 51. Rzut poziomy zakładu po rozbudowie według projektu Edgara Kovátsa. Źródło: *Księga pamiątkowa* 1936.
 52. Edgar Kováts, projekt kaplicy, 1904 r. Rzut parteru. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. A. Borowik.
 53. Edgar Kováts, projekt rozbudowy zakładu, 1904 r. Elewacja południowo-zachodnia kaplicy. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.
 54. Edgar Kováts, projekt rozbudowy zakładu, 1904 r. Elewacja północno-zachodnia nowego skrzydła i kaplicy. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.
 55. Edgar Kováts, projekt rozbudowy zakładu, 1904 r. Elewacja tylna kaplicy i nowego skrzydła. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. A. Borowik.
 56. Edgar Kováts, projekt kaplicy zakładu, 1904 r. Przekrój podłużny. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. A. Borowik.
 57. Edgar Kováts, projekt rozbudowy zakładu, 1904 r. Przekrój podłużny. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. A. Borowik.
 58. Edgar Kováts, projekt rozbudowy zakładu, 1904 r. Elewacja północno-wschodnia kaplicy. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. A. Borowik.
 59. Projekt hełmu wieży kaplicy zakładu, 1911 r. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.
 60. Wariant projektu szczytu elewacji dziedzińca. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.

61. Nowe skrzydło i kaplica. Widok od północy. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.
62. Ryzalit środkowy fasady zakładu. Stan po 1904 r. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.
63. Elewacja południowo-zachodnia dziedzińca. Stan po 1911 r. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.
64. Elewacja północno-zachodnia dziedzińca. Stan z 1919 r. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.
65. Wnętrze dziedzińca. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 4.
66. Nowe skrzydło i kaplica, ok. 1990 r. Widok od północnego zachodu. Źródło: A. GLUZIŃSKA (BOROWIK): *Zakład wychowawczy OO. Jezuitów i kaplica pw. św. Józefa w Chyrowie*. Kraków 1998, il. 84. „Kościoły i Klasztory Rzymskokatolickie Dawnego Województwa Ruskiego”. T. 1. Cz. 5. Red. nauk. J.K. OSTROWSKI.
67. Nowe skrzydło i kaplica. Widok od południa. Źródło: A. GLUZIŃSKA (BOROWIK): *Zakład wychowawczy OO. Jezuitów i kaplica pw. św. Józefa w Chyrowie*. Kraków 1998, il. 78. „Kościoły i Klasztory Rzymskokatolickie Dawnego Województwa Ruskiego”. T. 1. Cz. 5. Red. nauk. J.K. OSTROWSKI. Negatyw w Instytucie Sztuki Polskiej Akademii Nauk.
68. Kaplica, 1906–1910 r. Widok od wschodu. Źródło: A. GLUZIŃSKA (BOROWIK): *Zakład wychowawczy OO. Jezuitów i kaplica pw. św. Józefa w Chyrowie*. Kraków 1998, il. 79. „Kościoły i Klasztory Rzymskokatolickie Dawnego Województwa Ruskiego”. T. 1. Cz. 5. Red. nauk. J.K. OSTROWSKI. Negatyw w Instytucie Sztuki Polskiej Akademii Nauk.
69. Fasada kaplicy, 1911 r. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.
70. Płaskorzeźba Antoniego Popiela *Chrystus z dziećmi* w tympanonie fasady kaplicy, ok. 1906 r. Źródło: „Z Chyrowa” 1906.
71. Tzw. nowa kaplica, według projektu Edgara Kovátsa, 1904 r. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 10.
72. Wnętrze tzw. nowej kaplicy. Stan z 1925 r. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.
73. Nawa boczna tzw. nowej kaplicy. Stan z pierwszej ćwierci XX w. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.
74. Ołtarz główny pw. św. Józefa w tzw. nowej kaplicy. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 11.
75. Cesare Aureli, rzeźba św. Józefa z Dzieciątkiem z ołtarza głównego kaplicy. Źródło: „Z Chyrowa” 1909. Repr. J.K. Ostrowski.
76. Edgar Kováts, projekt ołtarza pw. św. Kazimierza dla kaplicy zakładu, przed 1906 r. Źródło: „Z Chyrowa” 1907. Repr. J.K. Ostrowski.
77. Obraz Św. Kazimierz z ołtarza kaplicy. Stan z ok. 1907 r. Źródło: „Z Chyrowa” 1907.
78. Ołtarz ze starej kaplicy, wykonany przez J. Beyzima i N. Biernackiego ok. 1891 r. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.

79. Ołtarz pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w kaplicy, wystawiony przed 1905 r., fundacja H. Bromilskiej. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.
80. Ołtarz pw. św. Ignacego Loyoli (dawniej św. Józefa) w kaplicy. Stan z 1941 r. Źródło: zbiory APMTJK. Repr. J.K. Ostrowski.
81. Widok ogólny zakładu. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 1.
82. Zakład Jezuitów w Chyrowie. Widok na konwikt. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 3.
83. Plac przed konwiktem. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 31.
84. Rzeźba Najświętszego Serca Pana Jezusa przed zakładem. Źródło: *Album konwiktu chyrowskiego*. Chyrów [b.r.w.], il. 12.
85. Rzeźba Matki Boskiej Niepokalanej przy zakładzie, ok. 1936 r. Źródło: *Księga pamiątkowa* 1936. Repr. J.K. Ostrowski.
86. Antoni Łuszczkiewicz i Karol Estreicher z rodziną. Źródło: zbiory APK, sygn. A-IV-1038.
87. Antoni Łuszczkiewicz, projekt przebudowy drukarni przy ul. Olszewskiego 2 w Krakowie na Akademię Sztuk Pięknych, 1865 r. Źródło: Białkiewicz 1994.
88. Antoni Łuszczkiewicz, projekt spichlerza Galicyjskiego Banku Handlu i Przemysłu przy ul. Warszawskiej 19 w Krakowie (nie istnieje), 1869–1870 r. Źródło: zbiory APK, ABM, f. 956.
89. Antoni Łuszczkiewicz, projekt spichlerza Galicyjskiego Banku Handlu i Przemysłu przy ul. Warszawskiej 19 w Krakowie (nie istnieje), 1869–1870 r. Źródło: zbiory APK, ABM, f. 956.
90. Spichlerz Galicyjskiego Banku Handlu i Przemysłu przy ul. Warszawskiej 19 w Krakowie (nie istnieje), projektu Antoniego Łuszczkiewicza, 1869–1870 r. Fot. A. Borowik.
91. Antoni Łuszczkiewicz, projekt willi własnej „Zofiówka” przy ul. Kopernika 30 w Krakowie, 1872 r. Źródło: zbiory APK, ABM, f. 417.
92. Antoni Łuszczkiewicz, projekt willi własnej „Zofiówka” przy ul. Kopernika 30 w Krakowie, 1872 r. Źródło: zbiory APK, ABM, f. 417.
93. Antoni Łuszczkiewicz, projekt domku portiera i bramy pałacu Tarnowskich przy ul. Szlak 71 w Krakowie, 1875 r. Źródło: zbiory APK, ABM, f. 901, 902, 902a.
94. Antoni Łuszczkiewicz, projekt restauracji Hotelu Lwowskiego w Krakowie, ok. 1878 r. Fasada od ul. Basztowej. Źródło: zbiory APK, ABM, f. 23.
95. Antoni Łuszczkiewicz, kolegium Jezuitów przy ul. Kopernika w Krakowie, 1878–1879 r. Fot. A. Borowik.
96. Pałac w Łoniowie projektu Antoniego Łuszczkiewicza, 1880 r. Fot. A. Laskowski.
97. Rysunek kamienicy przy ul. Podwale 5 w Krakowie (projekt Antoniego Łuszczkiewicza), 1879–1880 r. Źródło: zbiory APK, ABM, f. 689.

98. Rysunek elewacji domu przy ul. Dunajewskiego 4 w Krakowie (projekt Antoniego Łuszczkiewicza), 1882 r. Źródło: zbiory APK, ABM, ul. Dunajewskiego 4.
99. Edgar Kováts. Źródło: T. SZYBISTY: *„Sposób zakopiański” i jego twórca Edgar Kováts (1849–1912)*. „Rocznik Podhalański” 2007, T. 10, nr 28, s. 64.
100. Edgar Kováts, projekt wstępny Wnętrza Galicyjskiego na Wystawę Światową w Paryżu, 1899 r. Źródło: T. SZYBISTY: *„Sposób zakopiański” i jego twórca Edgar Kováts (1849–1912)*. „Rocznik Podhalański” 2007, T. 10, nr 28, tabl. II.
101. Edgar Kováts, projekt rozbudowy cerkwi Bazylianów w Żółkwi, ok. 1901 r. Źródło: „Architekt” 1901.
102. Edgar Kováts, projekt przebudowy cerkwi Bazylianów w Żółkwi, ok. 1901 r. Źródło: „Architekt” 1901.
103. Edgar Kováts, projekt polichromii cerkwi Bazylianów w Żółkwi, ok. 1901 r. Źródło: „Architekt” 1901.
104. Cerkiew Bazylianów w Żółkwi. Fot. A. Borowik.
105. Kościół w Mystkowie (1902–1910) projektu Edgara Kovátsa. Fot. A. Borowik.
106. Kościół w Mystkowie (1902–1910) projektu Edgara Kovátsa. Fot. A. Borowik.
107. List Edgara Kovátsa do prowincjała zakonu Jezuitów z 31 stycznia 1909 r. w sprawie projektu kościoła Serca Pana Jezusa w Krakowie. Źródło: zbiory APMTJK, rkps 1003 II 6.

Aneta Borowik

The history, architecture and authors of the Institute of Jesuit fathers in Chyrów

Works by Antoni Łuszczkiewicz and Edgar Kováts against a background of the epoch

S u m m a r y

The academic-education centre in Bąkowiec near Chyrów is a phenomenon encompassing many problems. Its 50 years of existence should be considered not only at the material level, although it is most interesting for an art historian. Making an attempt to deal with this type of object one cannot forget many issues going beyond a tightly-understood history of art, entering the area of the history of culture, pedagogy and even theology. However, the most primary and leading thought of the book was "to save it from being forgotten", not the phenomenon of Chyrów as such (because according to the author of the text it is still alive, though it will have to be reminded younger generations more and more often with time), but a material base that underwent devastation and disperse. This is an inventorying issue to find, undust and describe each, even the least valuable thing that belonged to the equipment of the centre or chapel, reconstruct the appearance of the rooms, chapels and building surroundings on the basis of the photography, to bring a former grace of this place back at least in this way.

The second, equally important aim of this work is to present the object of the 19th century architecture which has become a satisfying subject of research for many art historians these days. In the case of the centre in Chyrów, we deal with the work that is not easy to analyse in a formal-genetic way. Experiencing the objects of the 19th century art, in the case of which traditionally understood aesthetic categories are not sufficient, we face broader problems that focus the phenomenon of the 19th century as such – its art, philosophy, education, pedagogy, spiritual life and, above all, socio-economic problems taking a lead at this time. A presentation of centres such as the one in Chyrów also aims at propagating a different perspective on the 19th century works of art, and the inclusion of them into the world of values and filling the apparently empty crust with a meaning.

A broad spectrum of issues raised in the very work was determined by the very research subject, which, as has already been mentioned, is a phenomenon. The author had to enter the areas usually unknown to the art. Historians, such as pedagogy in general and Jesuit pedagogy in particular. She also had to, at least in an outline, present the system of the functioning of the centre and a daily life of its foster children. This way, despite no ambitions to exhaust the topic, the attention that in the case of a traditional perspective focuses on the work of art, was dispersed. What is more, the obligation required a wider presentation of the profiles of the authors of the architecture of the centre: Antoni Łuszczkiewicz and Edgar Kováts.

The book consists of six parts in general. The first presents the history, organization and functioning of the academic-education centre of Jesuit fathers in Chyrów covering the period of almost 50 years of its existence. It also describes a pedagogic system used in this institution. The next chapters are devoted to the issues connected with an architectural frame of the centre, The history as well as a description of the main building, accompanying buildings and the surroundings as well as sculptures and small architecture situated within its scope. Further on, the profiles of and architectural activity of the authors of the material tissue of the centre, i.e. Edgar Kováts, a professor of the Lviv Technical University and the author of the so called Zakopane measure (*sposób zakopiański*), and Antoni Łuszczkiewicz, a slightly-forgotten architect from Cracow were presented. Selected realizations were described and artistic as well as aesthetic attitudes of both architects were presented. A summary of the parts of the book in question is a chapter devoted to the academic-education centre of Jesuit fathers in Chyrów as an architectural work of art. It provides a formal-genetic analysis of the team. An important element of this publication is appendices including little-known sources presenting the history of the centre and the history of its authors. These are regulations and rules of the centre from 1905, a report from the scholarship of the countin Joanna Ledóchowska foundation made by Antoni Łuszczkiewicz, a list of often very precious and currently lost books from the centre library, a programme of the very centre from the 1880s, an introduction to *Sposób zakopański* from 1899 by Edgar Kováts and his correspondence concerning the foundation of the Sacred Heart of Jesus Christ church in Cracow illustrating the architect's views on art.

When working on the history and architecture of the academic-education centre of Jesuit fathers in Chyrów the source materials from the very epoch and archive materials derived from among others the collections of the Archive of the Małopolskie Province of the Association of Jesus, the Archive of the Jagiellonian University and the State Archive.

Анета Боровік

Історія, архітектура і засновники Закладу ОО. Єзуїтів у Хирові **Творчість Антонія Лушчикевича і Едгара Коваста на тлі епохи**

А н о т а ц і я

Науково-освітній заклад у Бонковиці біля Хирова — це своєрідний феномен, який зосереджує у собі багато проблем. Його існування впродовж п'ятдесяти років слід розглядати не тільки у матеріальній площині, хоча вона і представляє найбільший інтерес для мистецтвознавця.

У своєму прагненні досягнути значення такого об'єкту не можна залишити поза увагою різноманітні аспекти, що виходять за рамки вузького розуміння історії мистецтва, вони також дотичні історії культури, педагогіки і навіть теології.

Провідною ідеєю, яка лежить в основі книги, було гасло «уникнути забуття». Передусім авторка мала на увазі не феномен Хирова як такого (у її сприйнятті він продовжує своє існування, хоч все частіше перед лицем збігу часу про нього слід нагадувати молодшим поколінням), а його матеріальне забезпечення, яке зазнало руйнації і було знищене і рознесене. Це інвентаризаційний аспект — відшукати, відновити й описати кожну, навіть найменш коштовну, річ, яка належала закладу чи каплиці, реконструювати на основі фотографій вигляд зал, каплиць, оточення будівель, щоб хоча б у такий спосіб повернути давню святість місць, безнадійно втрачених.

Іншою, не менш важливою метою цієї праці є презентація архітектурної пам'ятки XIX століття, яка останнім часом стала актуальним предметом досліджень для багатьох мистецтвознавців. У випадку із хирівським закладом ми маємо справу із творінням, яке не піддається формально-генетичному аналізу легко.

Стикаючись із пам'ятками мистецтва XIX століття, у випадках, коли традиційного розуміння естетичних категорій не достатньо, виникають проблеми ширшого діапазону, які втілюють феномен XIX століття як такого — його мистецтва, філософії, освіти, педагогіки, культурного життя, а передовсім, проблеми суспільно-економічного характеру. Презентація таких культурних об'єктів, як хирівський заклад, має також на меті схилити читача до іншого сприйняття мистецьких пам'яток XIX ст., внести їх у світ своїх цінностей, наповнити пусту оболонку значенням.

Широкий спектр проблем, порушених у пропонованій праці, визначив предмет досліджень, котрий, як вже зазначалося, є своєрідним феноменом. Отож, авторка змушена була торкнутись теренів, які традиційно знаходяться поза увагою мистецтвознавців, тобто увійти у сферу загальної педагогіки, зокрема і педагогіки єзуїтської. Належало також, принаймні у загальних рисах, схематично, представити систему функціонування закладу і щоденне життя його вихованців. Отже, прагнення вичерпного розкриття пропонованої теми спонукало до виходу за межі традиційного мистецтвознавчого дослідження. Більше того, це зумовило необхідність повнішого

представлення постатей творців архітектурних будівель закладу — Антонія Лушчківича і Едгара Коваста.

Книга складається з шести основних частин. Перша презентує історію, організацію і функціонування Науково-освітнього закладу ОО. єзуїтів у Хирові протягом близько п'ятдесяти років його існування. Тут аналізується також і педагогічна система, яка діяла у цьому закладі. Наступні розділи присвячені характеристиці архітектурних оформлень будівель закладу. Представлено історію і опис головної будівлі, супутніх споруд, довкілля, скульптурних композицій і об'єктів малої архітектури.

Далі мова йде про особистості творців і їхню діяльність як архітекторів — професора Львівської політехніки і автора так званого «закопянського способу» Едгара Коваста, а також дещо забутого краківського архітектора Антонія Лушчківича. Презентовано вибрані твори, проаналізовано мистецькі й естетичні принципи обох архітекторів. Підсумком книги є розділ, присвячений Науково-освітньому закладу ОО. єзуїтів у Хирові як витвору архітектури. У розділі здійснено формально-генетичний аналіз ансамблю. Суттєвим елементом публікації є аспекти, які містять маловідомі джерела, що представляють історію закладу і життєпис його засновників: закони і правила закладу з 1905 року, рапорт Антонія Лушчківича про перебування на стипендії фундації Йоанни графині Ледухівської, перелік цінних видань, що не дійшли до наших днів, книг з бібліотеки закладу, програма закладу з восьмидесятих років ХІХ століття, вступ до публікації «Закопянський спосіб» з 1899 року, автором якої є Едгар Коваста, а також його кореспонденція, що стосується будови костьолу Найсвятішого Серця Пана Ісуса у Кракові, де висвітлюються мистецькі погляди архітектора.

Аналізу історії й архітектури Науково-освітнього закладу ОО. єзуїтів у Хирові сприяло використання архівних матеріалів краківських фондів Архіву малопольської провінції товариства Ісуса, Архіву Ягелонського університету, а також Державного архіву.

Переклад: О.А. Антонова

Редакція: А. Лучик

Redaktor
Agnieszka Plutecka

Projektant okładki i redaktor techniczny
Małgorzata Pleśniar

Korektor
Lidia Szumigala

Skład i łamanie
Edward Wilk

Copyright © 2012 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-2108-0
(wersja drukowana)

ISBN 978-83-8012-559-9
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 18,5. Ark. wyd. 20,5.

Papier Soro. Matt Plus 90g Vol. 1.2. Cena 28 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c.
M. Rejnowski, J. Zamiara
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

Cena 28 zł
(+ VAT)

Aneta Borowik – dr, historyk sztuki, absolwentka Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Stopień doktora uzyskała na podstawie obrony dysertacji „Architektura neobarokowa historycznego obszaru Galicji w XIX i XX w.”, napisanej pod kierownictwem naukowym prof. dr. hab. Jacka Purchli. Obecnie jest zatrudniona jako adiunkt w Zakładzie Historii Sztuki Uniwersytetu Śląskiego. Prowadzi badania nad środowiskiem architektów, inżynierów i budowniczych związanych z Katowicami w okresie międzywojennym. Laureatka Stypendium im. Karola Estreichera (1997). Autorka opracowań monograficznych opublikowanych w „Materiałach do dziejów Sztuki Sakralnej na Ziemiach Wschodnich Dawnej Rzeczypospolitej” pod redakcją prof. Jana K. Ostrowskiego, artykułów poświęconych polskim architektom działającym w XIX i XX w. (m.in. w „Przeglądzie Wschodnim”, „Archivolcie”, „Tekach Krakowskich”) oraz haseł dotyczących architektów galicyjskich w niemieckim wydawnictwie *Allgemeines Künstlerlexicon*.

Jezuicki zakład wychowawczy w Chyrowie to instytucja otoczona swoistą legendą, choć obecnie popadająca w zapomnienie. Z tym większą satysfakcją należy powitać opracowanie Anety Borowik, poświęcone chyrowskiemu zakładowi i jego twórcom. [...] Publikacja ma charakter złożony. Składa się z trzech części. Pierwsza prezentuje dzieje chyrowskiego zakładu i historię jego budowy. Część druga to przedstawienie sylwetek dwóch głównych twórców: Antoniego Łuszczkiewicza i Edgara Kovátsa. [...] Część trzecia to analiza architektury chyrowskiego Zakładu. [...] Podkreślić trzeba, że książka prezentująca zapomniany a tak znaczący dla polskiej kultury temat będzie pozycją niezwykle cenną, wypełniającą istniejącą do tej pory lukę.

Z recenzji wydawniczej prof. dr. hab. Krzysztofa Stefańskiego

ISSN 0208-6336

ISBN 978-83-8012-559-9

